

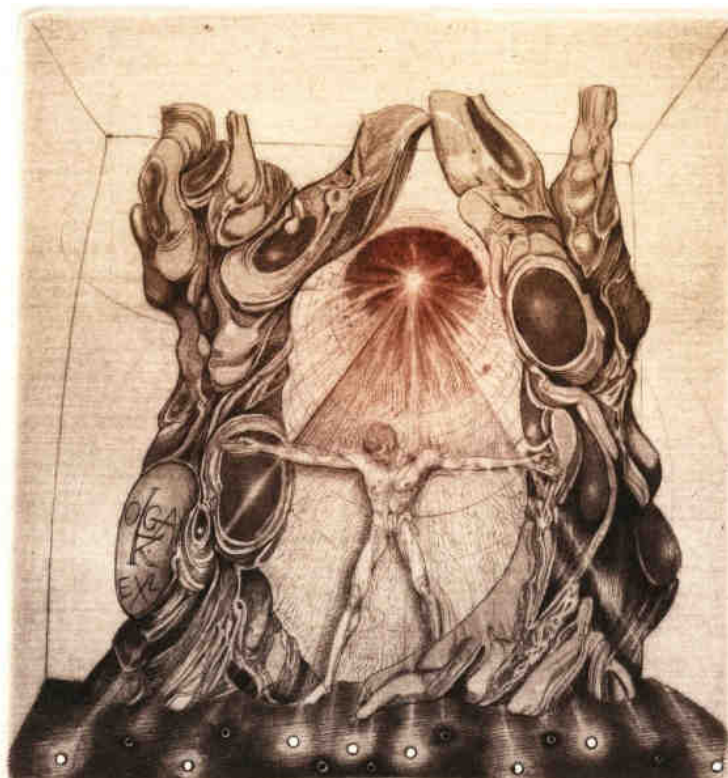
2/2007

KNIŽNÍ ZNACKA

SPOLEK SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

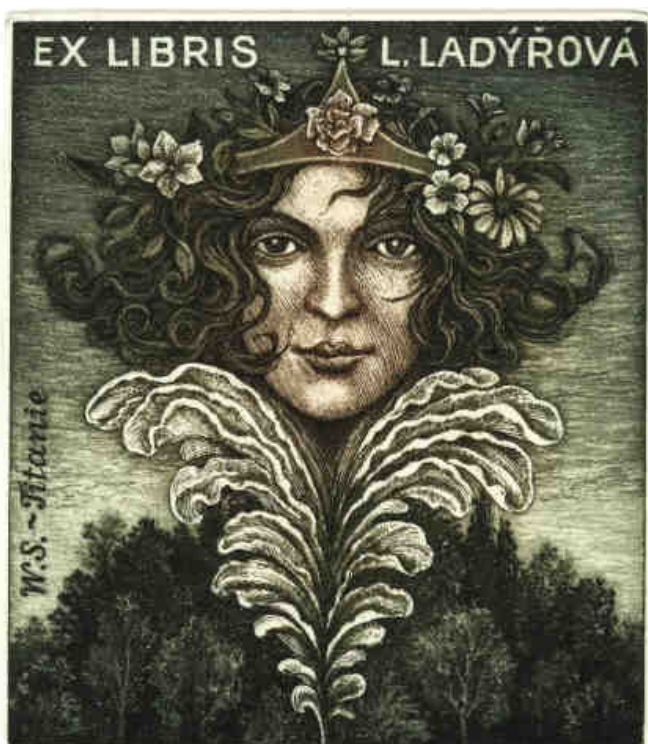
NAŠI LETOŠNÍ JUBILANTI I. část

Než se stal **KAREL DEMEL** (65) fenomenálním grafikem, urazil tento pražský rodák (28. 2. 1942) od hudebního vzdělání ke grafice dlouhou cestu. Vystudoval konzervatoř (1957-1963), učil na Lidové škole umění (1965-1968), ale od své ambice stát se výtvarníkem neustoupil ani po čtyřech neúspěšných zkouškách na VŠUP v Praze. Na doporučení Jana Spurného byl pak přijat jako mimořádný student do ateliéru Zdeňka Sklenáře a Jiřího Aderleho (1968-1974). V grafice, v níž dominovala hudební témata s autorským podtextem pozounéra v naléhavé serenádě či byla obsahově spjatá s interprety rozličných nástrojových partů (flétnistka s notovým pultem, fagotista, violoncellista), ač byla připsána dotčným skladatelům, prošel K. Demel několika vývojovými etapami vrcholícími až závratným ryteckým technicismem. Stejně tak – řekli bychom, že jde o instrumentaci samu – v inspiraci oratorními kusy světových a českých mistrů. Inspirující pro něho bylo jednak souběžné cvičení v muzicírování a jednak pozornost k příbuzné básnické múze (Jacques Brel v albu *Lyry Pragensis*). Převládající významový konfigurační prvek zároveň soustředil na ženu v jejím krutém sebeobnažování, zvláště v knižních ilustracích (Mácha, Baudelaire, Achmatovová). Tak citově bohatá osobnost autora, průběžně exponovaná vnějšími i vnitřními vibracemi – coby živá membrána v mravních otřesech doby, začne brzy naslouchat hlasům asijských kultur. Zaujat novými úkoly v cestě k božskému Ethosu východního mystéria buddhistického učení pronikne hned v několika prvních sériích své udivující grafiky k principu staré tibetské meditativní metody, jejíž snahou je sebepoznání a odkrytí zasutých zážitků, a prokáže schopnost položit „druhému člověku ruku na srdce“. Výstava v Galerii La Famme (v

roce 2006) se stala na základě jeho tvorby knižních značek i vlastního členství v SSPE další příležitostí ke kontaktům s nejvážnějšími sběrateli. Na výstavě komorní grafiky (Galerie Hollar 2006) získal Karel Demel Cenu SČUG Hollar, jehož je členem a spoluzakladatelem Hudebního sdružení českých umělců grafiků Grafičanky. Nakladatelství Slovart chystá pro letošní rok dávno očekávané vydání jeho monografie, a to i cizojazyčně.

Přes obdivuhodnou rozmanitost fantaskních námětů v poetických obrázcích z pražské provenience je **PETR MELAN** (60) rovněž středem pozornosti sběratelů jako tvůrce exlibris. Pražskému rodáku (2. 3. 1947) učarovala architektura a s ní i vpád člověka do jejího starobylého zázemí. Vždyť v leptech, akvatintách a mezzotintách může budit zaslouženou závist kdekterého sběratele pragensíí. V zákoutích Prahy sonduje s nekonečnou pílí a pak zaznamenává i to, co pro něho

znamená židovsko-křesťanský mýtus Prahy; jak v grafice, tak i v kresbě - jako ilustrátor např. v cyklu Čtvero ročních dob v roce 1988, který byl vystaven ve výstavní síni Umění-Knihy. Nadání Petra Melana pro kresbu rozpoznali již jeho učitelé Viktor Polášek i Jindřich Mahelka (zejména v dovednosti vplývání kresby do valérových jemností zobrazovaného prostředí) na SOŠV v Praze (1962-1967) a další pronikání do tajemného světa grafiky pak usnadnili mladému umělci na VŠUP v Praze (1970-1975) profesoři Jiří Trnka a Zdeněk Sklenář a odborný asistent Jiří Anderle. Je pozoruhodné, jaké osobité pojetí reálné skutečnosti umí P. Melan vkládat do

každého stavebního zlomku z monumentů zaniklých kultur a civilizací ve spojitosti s jejich rituálními duchovními systémy; počíná si totiž tak suverénně jako jakýsi pomyslný odborník, jehož si přizve nějaká učená společnost, aby se o věci dozvěděla víc. Ve svých výpravách za

Petr Melan, C3+C5

vznešenou symbolikou věků v kruhu nebeského neklidu je ovšem nezaměnitelným knižním grafikem. Vedle běžné saturace textových předloh pochopil už záhy význam bibliofilie; naposledy vznikl např. jubilejní tisk pro Milana Friedla s fronto-spicem s podobiznou perského básníka Omara Chajama – jistě také jako projev vděčnosti za dlouholetou spolupráci s Lyrou Pragensis. Petr Melan je aktérem v nové renesanci exlibris v celkovém výtvarném ruchu dneška, patří k umělcům, kteří mají svým vlastním příkladem zásluhu na hodnototvorném rozmachu drobné grafiky a na znovu vyvzdorovaném kultu čisté krásy v kontrastu se současnou převládající velkoplošnou

tvorbou v podobě paneau ošklivosti. Jako člen SČUG Hollar ukázal žeň svého díla na své nedávné retrospektivní výstavě v Galerii Hollar.

Svrchovanou měrou se začal naplňovat smysl života **JANU KAVANOVI** (60) ve věcech tvůrčích i pedagogických. Rodák ze Zlína (8. 3. 1947); jeho otec, sochař, zde byl profesorem na Škole umění. Po studiích na SUPŠ v Praze u Richarda Pípala (1963-1966) přímočaře směřoval k dalšímu rozvoji svého talentu na VŠUP v Praze, kde byl žákem Antonína Strnadela, Jiřího Trnky a posléze Zdeňka Sklenáře, u něhož

absolvoval v roce 1972. Široce založená pracovní atmosféra i konečná specializace se

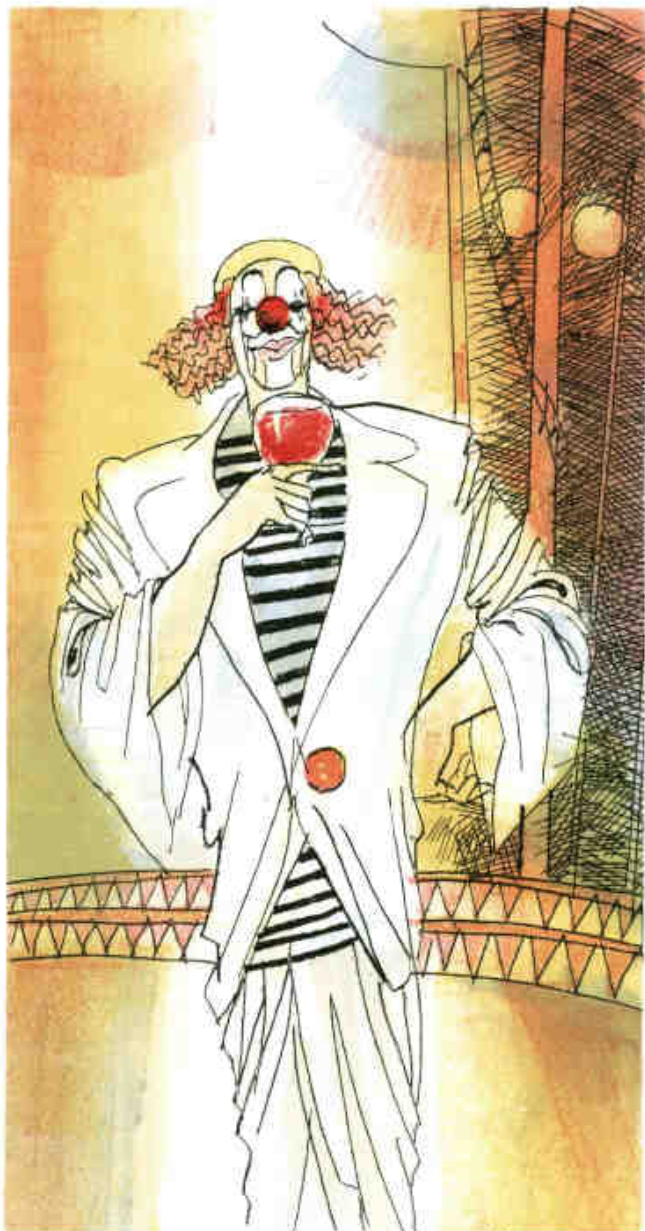
Jan Kavan, Amazonky v Trojské válce, C3+C5, 2005

staly dokonalou přípravou pro jeho další existenci v uměleckém povolání. Jan Kavan na sebe brzy upozornil zvládnutím grafických technik, jimž zůstal věren dodnes, a to důsledně se smyslem pro variabilitu lepty z plotny z vlastní ruky. Zůstala mu i vášeň pro kresbu. Důsledný figuralista si ve své volné a drobné grafice naklonil nahotu lidského těla až příliš; stále jako by ji studoval, a proto odmítl pro ni stafáž pozadí. Snad i orientace k imaginárnímu výkladu je toho završením. Obraz intimity povyšuje vědomě až na úroveň autenticity čerpané z ponoru do citového počínání všeho individuálního v současné morálce lidské rozkolísanosti.

Věnuje se též ilustraci, krásné knize, známkové tvorbě (Hlavní cena v Asiage v Itálii, 2002) a exlibris (ocenění v Chrudimi 2002). Naposledy samostatně

vystavoval např. v Galerii Hollar a v Galerii u Lávky v Tróji. Je členem SČUG Hollar a pedagogicky působí na Střední umělecké škole Václava Hollara v Praze.

Zasvěcenec veškerého dění ve slovácké a hanácké vsi, vzdávající svým uměním poctu nehynoucí paměti, se jmenuje **KAREL BENEŠ** (75). Vystudoval Vyšší školu pro umělecký průmysl v Jablonci nad Nisou (1947–1950) u Viktora

Karel Beneš, L/bar, 2007

Vorlíčka a VŠUP v Praze (1950-1955) u Antonína Strnadela (u něho ještě čestné dvouletí). Rodák z Vlčnova (1. 5. 1932) se věnuje ilustraci, volné a užité grafice – včetně návrhů poštovních známek – v dlouho-letém využívání zkušeností v technickách litografie, suché jehly a kamenorytiny, vždy v dokonalé symbióze měkce modelované figury s výraznou konturní vlasovou linkou a jemného valéru barvy. Zaslíbený ctitel zákonů předků, jenž dobře zná venkovské společenství a smysl jeho obětí darů v pověrečném zvykosloví, stopuje pradávne cesty formanů a muzikantů v jejich bujarém veselí a zobrazuje rajskou zahradu s tesknícími milenci nad očištnou mocí studánky. Jeho dílo je krásným, smutným snem, o němž vědí návštěvníci výstav v Moravské Třebové, ve Zlíně,

v Uherském Hradišti, v Hodoníně či ve Znojmě, ale téměř nic z toho nechápe internetová generace v Praze. V metropoli však Karel Beneš žije a také jí vše promíjí; okrašluje ji svou druhou láskou – hudbou v aureole chrámů, kde grácie zpívají z not – sám s dvojími houslemi pod paží. A i tehdy, když se zastaví v manéži, aby na scénu uvedl krasojezdkyni, kolombínu,

pierota, klauna a šaška. Své práce (často se svou ženou Danielou) zveřejnil i v Bělehradě, ve Vídni, v St. Pötenu, naposledy ve Schwarzheidenu a Bad Neudorfu. Je členem SČUG Hollar (v roce 2006 byl za komorní grafiku poctěn Cenou návštěvníků) a SSPE, kde své příznivce překvapuje stále nově přibývajícím lístky exlibris.

K uznávaným českým tvůrcům v zahraničí a doma, zvláště v komorní grafice, patří **JIŘÍ BRÁZDA** (55). Záhy po absolutoriu, tj. po vymanění se z pout svého posledního učitele, dosáhl doslova „na vlastní pěst“ strmých úspěchů. U počátku tohoto pro české výtvarné umění osobitého vykročení neumdlévajícího kreslíře k pozdějším počtám v cizině byl naštěstí přítomen na Lidové škole umění v Teplicích Zdeněk Veselý – a ten jeho talent rozpoznal. Teplický rodák Jiří Brázda (9. 5. 1952) prožil sice studium na SUPŠ v Praze s velkým povděkem, ale v soukromí byl už plně zaujat evropským surrealismem, k němuž se hlásí dodnes. S touto již tak brzy

Jiří Brázda, C2+C4+C7/3, 2004

ujasněnou názorovou výbavou prošel pražskou VŠUP (1973-1979), aby zastihl ještě éru Zdeňka Sklenáře, ovšem s ukončením studia v ateliéru Jiřího Mikuly. Kolbištěm pro jeho dílo se pak staly mezinárodní soutěže volné grafiky a exlibris s logickým vyústěním v zastoupení v tamních sbírkách. Tam je dodnes jeho jméno synonymem osobité adorace věčného ženství. Zpodobení obnaženého těla v jeho pracích však nikdy nebylo a není selankou – je až nemilosrdnou apoteózou víru vášně a jejího konce, kompozičně s utajeným příběhem na pozadí plošné obrazové průmětny. Grafikami tvořenými kombinací mezzotinty, suché jehly a mědirytiny si v tvorbě knižních značek získal respekt a obdiv v proslulých světových exlibristických centrech, např. Malborku, v Sint Niklaas a ve Frederikshavnu, a rovněž i doma

v Chrudimi nebo v hollarovském prostředí (2004). Jeho exmusicis byla též na výstavě v Akademii věd České republiky (2004). Jiří Brázda, člen SČUG Hollar a SSPE, vytvořil v loňském roce exlibris pro přímé vyzyvatele v Rakousku, Švýcarsku, Itálii a Japonsku a u nás např. pro Jana Pavlů. Milovníky grafiky Jiřího Brázdy jistě potěší jeho současná výstava v Nové síni v Chrudimi.

Miroslav Kudrna

SPOLUPRÁCE SE STUDIJNÍ A VĚDECKOU KNIHOVNOU PLZEŇSKÉHO KRAJE

V roce 1997 se podařilo několika členům našeho spolku navázat spolupráci se Studijní a vědeckou knihovnou Plzeňského kraje a postupně uspořádat výstavy drobné grafické tvorby a exlibris předních českých a později i zahraničních autorů.

Tyto výstavy se mohly uskutečnit pouze na základě dobrovolné činnosti členů plzeňské sekce SSPE, kteří zapůjčovali grafiky ze svých sbírek, a zároveň příkladné ochoty pracovníků knihovny tyto výstavy uspořádat.

První výstava exlibris byla uspořádána ke Smetanovským dnům v Plzni od 6. března do 28. března 1997. Výstava byla doplňkem k semináři s tematickým zaměřením Láska a tabu v umění. Vystavená exlibris s milostnými náměty připomenula grafickou tvorbu současných a několika starších českých umělců. V tomtéž roce byly uspořádány ještě dvě malé autorské výstavy Jaroslava Dajče (1943) a Jaroslava Hořánka (1925-1995).

Josef Váchal, X2, 1925

V následujícím roce se konala ve dnech 8. 1. 1998 až 17. 2. 1998 společná výstava Josefa Hodka (1888-1973) a Josefa Váchala (1884-1969) v 1. patře hlavní budovy knihovny. Vystaveno bylo 80 exlibris J. Hodka a 110 exlibris J. Váchala. Z fondu knihovny byly vystaveny dva originální Váchalovy tisky: Orbis pictus aneb Doplnky k Jana Amosa Komenského Světu v obrazích (1932) a Kázání proti hříchu spěšnosti (1939) a téměř všechna nová vydání Váchalových knih.

Ve dnech 9. 7. 1998 až 28. 8. 1998 pak následovala rozsáhlá výstava přibližně 300 exlibris starších i současných českých tvůrců, včetně plzeňských autorů (M. Bauer, V. Havlic, S. Jurík, T. Kůs, P. Kutek, J. Lodr, J. Poslední, J. Vlach). Výstava byla doplněna ukázkami drobné umělecké keramiky Jaroslava

Votlučky, ukázkami grafických technik a nástrojů a ukázkami publikační činnosti SSPE. Na výstavě bylo rovněž připomenuto 80. výročí založení SSPE. K tomuto výročí byla knihovnou vydána publikace s názvem Tvůrci exlibris v západočeské oblasti, jejímž autorem je Ing. Jan Langhammer. Publikace seznamuje čtenáře s 32 tvůrci exlibris, kteří alespoň část svého života byli spojeni se západočeskou oblastí. Mimo základní životní data umělců jsou zde uvedeny obory jejich umělecké činnosti, tvorba exlibris, základní publikovaná literatura a reprodukována dvě jejich exlibris. V úvodní části je uvedena stručná historie SSPE a činnost členů spolku ze západočeské oblasti. Vydání této publikace, jakož i dalších, které v příštích letech následovaly, podpořila komise kultury Rady města Plzně.

Výstava exlibris a drobné grafiky Anny Mackové (1887-1969), Ludmily Jiřincové (1912-1994) a Aloise Moravce (1899-1987) se konala od 19. července do 3. září 1999 a bylo na ní představeno celkem 260 volných grafických listů a exlibris těchto autorů. Z fondu knihovny byl vystaven soubor dřevorytových grafických listů Prášilská papírna (1930-1931) Anny Mackové, ke kterému napsal a vysázal doprovodný text Josef Váchal.

Počátkem roku 2000 vyšla první část Soupisu grafického díla Josefa Hodka - Exlibris a knižní grafika. Je zde popsáno 469 exlibris, jejich čtyři soubory a 88 knih s grafickou výzdobou Josefa Hodka. Autorem soupisu je Ing. Jan Langhammer. V průběhu roku 2000 následovala publikace Soupisy exlibris plzeňských autorů. Tato publikace obsahuje vložené samostatné soupisy těchto autorů: Milana Bauera, Vladimíra Havlice, Josefa Jíchy, Stanislava Juríka, Tomáše Kůse, Petra Kutka, Marie Lacigové, Jana Lodra, Jiřího Posledního, Zdeňka Rumlera, Jiřího Vlacha, Jaroslava Votlučky a Karla Votlučky. Přibližně polovina nákladu byla doplněna grafickou přílohou. Na soupisech se autorsky podíleli: Ing. Jan Langhammer, Ladislav Opatrný, Jiří Pavlík, Zdeněk Skála a Marcel Votlučka.

Grafická tvorba Josefa Hodka byla připomenuta veřejnosti rozsáhlou výstavou v 1. patře knihovny ve dnech 16. ledna až 23. února 2001. Z fondu knihovny bylo vystaveno 25 knih s původní grafickou výzdobou Josefa Hodka a ze soukromých sbírek 65 exlibris, 40 novoročenek, části grafických cyklů, volná a příležitostná grafika, plakáty, dopisnice, ukázky korespondence, fotografie a originály vyleptaných a vyrytých destiček. Při příležitosti této výstavy byl vytištěn z původní desky lept Cesta do Těnovic v počtu 60 kusů.

V závěru roku 2001 vyšla druhá část Soupisu grafického díla Josefa Hodka – Grafické cykly, novoročenky, volná grafika, pohlednice a plakáty. Je zde popsáno 8 grafických cyklů, 161 novoročenek a příležitostných grafik, 191 listů volné grafiky, 17 pohlednic, 20 plakátů a 5 reklamních grafik Josefa Hodka. V úvodní části je vlastní text Josefa Hodka, převzatý z katalogu k jeho výstavě v Plzni v roce 1959, a vzpomínka Bohumila Sedláčka. Soupis vznikl ve spolupráci s Archivem města Plzně a jeho autorem je Ing. Jan Langhammer. Je zde reprodukováno 15 grafických prací Josefa Hodka a fotografický portrét od Malvíny Sedláčkové.

V rámci Smetanovských dnů se ve dnech 7. března až 12. dubna 2002 konala v Galerii Evropského domu výstava Bohové, d'áblové a mýtické bytosti. Dřevěné masky zde vystavoval Miroslav Tříška (1976) a současně zde byla vystavena drobná grafika českých autorů s odpovídajícími náměty. Při příležitosti této výstavy bylo rovněž připomenuto dílo významného německého národopisce, profesora německé univerzity v Praze, dr. Gustava Jungbauera (1886-1942), s ukázkami několika pověstí ze Šumavy z jeho knihy Heimat und Volk (1937).

Při příležitosti 40. výročí úmrtí malíře a grafika Maxe Švabinského (1873-1962) se uskutečnila v době od 10. září do 31. října 2002 výstava grafické tvorby

Josef Hodek, L1, 1920

Maxe Švabinského a jeho žáků. Z prací M. Švabinského byla vystavena volná grafika, exlibris, knihy, bankovky a známky. Ze žáků M. Švabinského byli představeni: Adolf Alex, Cyril Bouda, Petr Dillinger, Václav Fiala, Ludmila Jiřincová, Václav Karel, Eduard Milén, Alois Moravec, Karel Müller, Arno Nauman, Václav Rabas, Vlastimil Rada, Jan Rambousek, Vojtěch Sedláček, Vladimír Silovský, Karel Štika, Karel Tondl, Jaroslav Vodrážka a Karel Votlučka. Celkem bylo vystaveno 250 grafik ze sbírky Ing. Jan Langhammera.

V následujícím roce se konala v době od 6. února do 28. února 2003 v Galerii Evropského domu výstava evropského exlibris. Představeni byli autoři exlibris z Velké Británie, Francie, Německa a Rakouska. Vystaveno bylo přibližně 250 exlibris ze sbírek Ing. Milana Humplíka a Ing. Jana Langhammera. Vystaveny byly rovněž ukázky světové exlibristické literatury, tj. knih a časopisů, které vydávají zahraniční exlibris-tické společnosti.

Pod názvem Exlibris ve východní Evropě se konala v Galerii Evropského domu ve dnech 4. února až 12. března 2004 výstava exlibris, která vytvořili umělci z Česka, Estonska, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Polska, Slovenska a Slovinska, tedy ze zemí, které v tomto roce vstupovaly do Evropské unie. Vystaveno bylo asi 250 exlibris ze sbírky Ing. Milana Humplíka.

Ke Smetanovským dnům v roce 2004 byla uspořádána malá výstavka drobné grafiky s hudební tematikou pod názvem Ex musicis.

Ve spolupráci s Památkem národního písemnictví Praha a za finanční podpory komise kultury Rady města Plzně byla vydána v roce 2004 publikace s názvem Hrst vzpomínek z první světové války. Jsou zde poprvé publikovány zážitky, které si malíř a grafik Josef Hodek zapisoval během svého vojenského působení na italské frontě v Julských Alpách a v Dolomitech. Pro doplnění textu vzpomínek je zde rovněž reprodukováno 16 akvarelů a perokreseb, které autor nakreslil v nelehkých podmínkách na frontě.

V závěru roku 2004 se ve dnech 6. prosince až 31. prosince 2004 konala výstava knižní grafiky a ilustrací Petra Dillingera. Vystaveno bylo rovněž několik olejomalb krajin a figurální tvorba. Na zahájení výstavy promluvila o díle P. Dillingera PhDr. Blanka Stehlíková, CSc.. Výstavu připravil autorův syn Ivan Dillinger.

Karel Votlučka, X3

V následujícím roce se v Galerii Evropského domu uskutečnila ve dnech od 1. února do 25. února 2005 výstava nizozemských exlibris. Výstavu pečlivě připravil Ing. Milan Humplík. Vystaveno bylo opět přibližně 260 exlibris.

V minulém roce se konala v Galerii Evropského domu ve dnech 7. února až 3. března 2006 výstava Současné ruské exlibris, kterou opět připravil Ing. Milan Humplík.

V letošním roce se konala v Galerii Evropského domu ve dnech 6. února až 2. března 2007 výstava Současné ukrajinské exlibris, kterou velice obětavě připravil Ing. Milan Humplík.

Všech pět výstav zahraničních exlibris v Galerii Evropského domu je uloženo na kompaktních discích, a je tedy možno všechna vystavená exlibris promítnou při přednáškách.

Pokud budeme dobře počítat, pak ve spolupráci se členy SSPE bylo v prostorách knihovny uspořádáno v průběhu desíti let patnáct výstav exlibris, drobné grafiky a knižních ilustrací a knihovnou bylo vydáno pět publikací o autorech exlibris a jejich tvorbě.

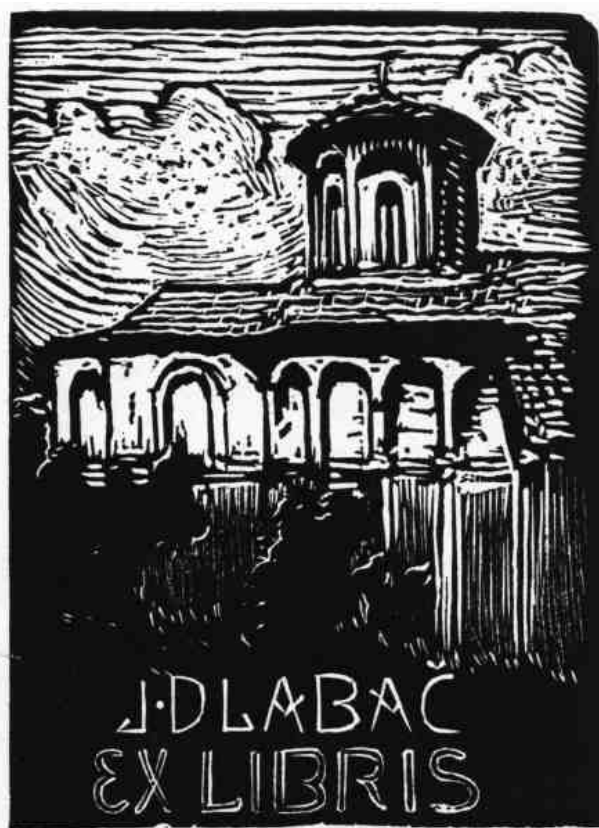
Jan

Langhammer

MILENKO D. GJURIĆ

Radikální mocenské změny, které přinesl výsledek 1. světové války, osvobodily řadu slovanských etnik. Jejich nově nabytá samostatnost se záhy projevila snahou posílit národní sebevědomí i v oblasti vzdělání. Chaotické poměry v zemích poražených utlačovatelů i nechuť přijímat poznání prostřednictvím jejich jazyka a kultury učinily z relativně rychle konsolidovaných českých zemí s vyspělým národním školstvím ve 20. a 30. letech minulého století přitažlivé prostředí tím spíše, že československý stát, s prezidentem

T. G. Masarykem v čele, studium cizinců velkoryse stipendijně podporoval. Zejména v Praze vystudovali na Karlově univerzitě, na technických i uměleckých školách nejen mnozí Slováci, Rusíni, ale také Ukrajinci, Rusové, Slovinci, Srbové a Chorvati nebo Bulhaři. Někteří z nich se s českým prostředím natrvalo szili, část z nich se brzy po studiích vrátila domů, jiní dříve nebo později (před hrozbou nacionálního socialismu) emigrovali do demokratických zemí a jen málokterí odešli koncem války po kolaboraci s Němci. V každém případě však jejich přítomnost jednak užitečně rozšiřovala obzory českých spolužáků a přinášela

Milenko D. Gjurić, X2

k nám nové kulturní podněty, jednak dlouhodobě vytvářela kontakty a předpoklady k šíření naší vědy, techniky a kultury ve světě. Tyto skutečnosti stojí za připomenutí tím spíše, že se již z povědomí většinou vytrácejí, jak dokládají mezery v našich slovnících i encyklopediích (pro výtvarnou kulturu viz např. obsah kompendií typu Toman nebo Chagall).

Milenko D. Gjurić, X2, 1922

Jako konkrétní příklad z oblasti našeho zájmu může posloužit malíř a grafik Milenko D. Gjurić, narozený 29. 6. 1894 v Zemunu a zesnulý po delší nemoci 25. 1. 1945 v Záhřebu. Začátkem 20. let se po studiích na tamní akademii stal žákem prof. M. Švabinského na akademii v Praze, odkud se po několika letech vrátil do Záhřebu, kde působil jako profesor živnostenské školy a odborný publicista a kde se věnoval olejomalbě, akvarelu, fres-kám, leptu, litografii, a zejména dřevorytu, v němž tvořil cykly rozměrných formátů. Encyklopedie (Vollmer II a V, Sauer, Allg. Künstlerlexikon, Bio-bibliographischer Index A-Z, Band 4, 218) jej uvádějí jako malíře, ilustrátora a grafika, činného v ČSR a v Jugoslávii. (Nedostupná mi zůstala Likovna enciklopedija Jugoslavii, Zagreb, sv. I - 1984, II - 1987.) Náš spolkový tisk o něm dosud

zaznamenal jen několik málo ne dost určitých údajů (cf. Knižní značka 1938, č. 2, s. 17, Zprávy o činnosti SSPE č. 27, s. 2, Knižní značka 1947, č. 2-4, s. 20-21), jako že vytvořil údajně čtná exlibris českým sběratelům.

Datovaná část dostupných Gjurićových exlibris pochází pouze z let 1921 až 1927. Většina z nich vznikla před rokem 1923 (3 pocházejí z r. 1921, 4 z r. 1922, 12 nejpozději z r. 1922, u 4 není znám rok vzniku), jen po jednom pochází z let 1926 a 1927. Je pravděpodobné, že známe úplněji jeho tvorbu spjatou s pobytem v Čechách, ale stejně se zdá, že domácí poptávka Gjurićovu tvorbu exlibris podněcovala více nežli jihoslovanské prostředí. Výraznou stopu jeho aktivity v ČSR představuje soubor jeho 12 exlibris, vydaný roku 1922 naším spolkem péčí vůdčí postavy tehdejšího sběratelství V. Rudla, jenž vlastnil asi třetinu zjištěných značek. Zmíněný soubor volných a nepodepsaných listů na papíru 241:140 mm vytiskli Kryl a Scotti v Novém Jičíně a uložili do přebalu spolu s titulním listem a krátkým Rudlovým průvodním šestijazyčným textem.

Druhým význačným počinem byla Gjurićova iniciativa z r. 1929, která vedla k uspořádání putovní výstavy slovanského exlibris. Po premiéře v Záhřebu (1929) následovaly expozice v Polsku (Varšava a Krakov 1929, Lublin a Lvov 1930). V září až říjnu 1932 byla kolekce z podnětu a úsilím V. Rudla vystavena v

Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. Stejně jako jinde doprovázel výstavu katalog a měla oficiální ráz za příslušné pozornosti tisku. Pražské výstavy se účastnilo mnoho grafiků z Bulharska, ČSR, Jugoslávie, Polska, Ruska a Ukrajiny; historické a hlavně moderní listy byly instalovány do 60 ráků. Gjurić se prezentoval 25 knižními značkami, vystavenými v rámech 54 až 56, v katalogu však nepopsanými a - s výjimkou Rudlova lístku s poněkud alšovsky pojatým motivem ženy s ovocem - ani nezobrazenými.

Mirko D. Gjurić, P1, 1922

Jestliže se mi náhodou podařilo nalézt rovněž 25 jeho exlibris, pak lze soudit, že Gjurić jich patrně provedl ještě více. Z níže popsaných 25 značek patřilo snad 13 Čechům

(z toho 8 Rudlovi, 2 Dlabáčovi a 3 dalším osobám: Chudoba, Ivana, Vodička), 10 jugoslávským a 2 nezjištěným (snad německým nebo židovským?) majitelům, nejspíše hlavně nesběratelům. Celkem 15 listů bylo provedeno pádným dřevorytem (nezřídka s kontrastem světlého pozadí a temného popředí, tedy výjevem v protisvětle); z nich jeden list byl vytištěn dvojbarevně. Osm exlibris vzniklo zinkografickou reprodukcí kreseb, které bývají častěji signovány nežli dřevoryty. Dvě značky pro české sběratele byly vytvořeny leptem. Tematicky se vyskytují figurální, architektonické i dekorativní motivy. Písmo často jen hůlkové, zčásti mírně secesně dekorativní, výjimečně cyrilice.

Materiál k soupisu exlibris (obsah Souboru I a sbírka K. J. Obrátila v Knihovně NM v Praze, i. č. 9023-34, jeden list ze sbírky Umprum):

A. AKŠAMOVIĆ. Věž kostela v protisvětle. X2 110:56. S I (soubor I: vše 1922?).

RADOSLAV BAČIĆ. Portál románského chrámu. X2 112:70. S I.

A. DEUTSCH, Dr. Malíř s paletou. P1 80:54. 1921.

JAN DLABAČ. Ženské torzo, stylizované květy v pozadí. C3 132:95. Rok ?

J. DLABAČ. Byzantský kostel. X2 99:72. S I.

M. D. GJURIĆ. Autoportrét před oknem ateliéru. X2 53:44. S I.

JOSIP GRÜNHUT. Dva muži natírající sudy. P1 80:57. Rok ?

D. CHUDOBA. Portálek chrámu. X2 70:55. S I.

IVANA. Ženská polopostava s knihou. X2 104:87. S I.

MAKSIMOVIK (Eks libris) /azbukou/. Pop s folianty. X2/2 113:74. S I.

JOSIP NOLL. Tiskař v dílně. X2 77:62. S I.

V. RUDL. Portál románského chrámu. X2 123:68. 1921.

V. RUDL. Dva tiskaři. C3 75:53. 1921.

V. RUDL. Krojovaná žena s ošatkou ovoce. "Zagreb 1922." P1 68:45. Značeno

MDGj. 1922.

V. RUDL. Košík s ovocem. "Mladá Boleslav." P1 55:57. Značeno MDGj. 1922.

V. RUDL. Hlava ženy v šátku. "1922." P1 45:60. 1922.

RUDL (V.). Velký had. P1 60:50. Značeno MDGj. 1922.

V. RUDL. Silueta mohutné stavby. X2 122:72. Rok ?

V. RUDL. Muž s lupou nad knihou před knihovnou a trojdílným oknem. X2 92:152.

Signováno azbukou DMG. 1927. (Umprum, inv. č. 40.675.)

IVO SIĆ. Ženská hlava a ptáčci v dekorativním rámci. X2 111:84. S I.

LEO STEINDLER, Dr. Mladík pije z pramene, věže chrámu v pozadí. P1 73:50.

1926.

A. ŠALEK, Dr. Naháček se dívá na město. P1 70:43. Rok ?

R. ŠRAM. Ptáček na větvičce. X2 70:54. S I.

K. VODIČKA. Byzantský chrám v protisvětle. X2 112:71. S I.

L. J. WIEZNER. Sfinga. X2 122:78. Sign. v obraze MDGJ. S I.

Slavomil VencI

VITA BREVIS, ARS LONGA

K jednomu zajímavému anglickému exlibris z konce 19. století dochovanému v Národní knihovně v Praze

Mezi zpracovanými starými tisky Národní knihovny ČR, které pocházejí z tzv. „rezervních fondů“, byla nedávno objevena zdařilá faksimilovaná vydání dvou drobných francouzských tisků z poloviny 16. století, zhotovená v druhé půli 19. století

ve Štrasburku a dochovaná v dobové nakladatelské vazbě. Jedná se o vzácné bibliofilie, které byly vydány, jak uvádí odborná literatura, ve velmi malém počtu exemplářů, které jsou pozoruhodné svým obsahem a omezeným nákladem, dostupným poměrně malému okruhu čtenářů a bibliofilů. Knižní exemplář byl pro Národní knihovnu zakoupen v antikvariátě v roce 1959 za 300 Kčs (a to dokonce se slevou – původní nabídka činila 560 Kčs), jak to dokládá akviziční údaj na zadní předsádce knihy, a takřka po půl století konečně popsán a zpřístupněn potencionálním českým čtenářům a bibliofilům.

Prvním dílkem v knize je faksimilované vydání lyonského tisku Jeana Saugrina z roku 1563 (editio princeps v roce 1562). Jedná se o protipapežskou veršovanou satiru *La polymachie des marmitons ou la gendarmerie du pape* (Polymachia papežských kuchtíků neboli papežova těžká jízda), která patří do souboru pamfletů tzv. Marmite cycle, neboli Marmite papale, jehož hlavním terčem byl papež; tedy do okruhu drobných tisků, které v polovině šedesátých let 16. století vycházely v Lyonu a v Paříži a kritizovaly z pozice protestantismu poměry v katolické církvi. Tento anonymní útočný pamflet byl z hlediska obsahu aktuální patrně i v době proticírkevně naladěného 19. století. Originály z 16. století se staly předlohou pro jeho opětované vydání. Štrasburskému vydání z roku 1851 (nakladatelství Salomon)

v počtu 97 číslovaných exemplářů předcházela jeho první bibliofilská reedice, která vyšla

v roce 1806 v Besanconu (27 exemplářů).

Druhý tisk, viditelně menšího kvartového formátu, který pražský bibliofilský soubor obsahuje, tvoří čtyřlístová anonymní francouzsky psaná báseň protikatolického ražení *La complainte de la rivière de Seine* (Žalozpěv řeky Seiny), tištěná na jemnějším papíru roku 1530 neznámo kde a u koho. Její novodobé bibliofilské vydání vyšlo přibližně ve stejné době jako zmíněný protipapežský pamflet, a to v nákladu pouhých 25 kusů.

Zmíněná příležitostná dílka reagující na společenskopolitickou situaci Francie v polovině 16. století, zmítané náboženskými válkami katolíků a protestantů, představují v českém prostředí jistou bibliografickou a bibliofilskou raritu, a to nejenom pokud jde o dobová originální vydání, ale také co se týká jejich pozdějších reedic.

Knižní svazek těchto satir dochovaný v Národní knihovně v Praze je však zajímavý a cenný rovněž z hlediska osoby majitele, jemuž patřil a na něhož poukazuje jak rukopisné vlastnické exlibris vypovídající o tom, že kniha byla zakoupena 3. prosince roku 1914, majitelovy bibliografické poznámky vztahující se k oběma zmíněným tiskům, tak také nevšední tištěné vlastnické exlibris vlepené na předním předešlé knihy, které jistě potěší znalce a sběratele exlibris.

Majitelem knihy nebyl totiž nikdo jiný než anglický inženýr, architekt a historik umění, viceprezident Bibliographical Society, bibliograf a bibliofil Gilbert Richard Redgrave (1844-1941). Ten je nejen jedním z autorů zásadního díla anglické knihovnědy - objemného soupisu anglických tisků 1475-1640 vydaných na území Anglie, Skotska a Irska a též v zahraničí, který poprvé vyšel v roce 1927 (*Short-title Catalogue of Books Printed in England, Scotland and Ireland and English Books Printed Abroad, 1475-1640*), na němž se podílel spolu s Alfredem Williamem Pollardem (1859-1944), nebo autorem řady dalších odborných knihovědných prací (např. monografie *Erhard Ratdolt and his Work at Venice* z let 1894-5), ale byl také významným knižním sběratelem a znalcem.

Jeho knihovna, kterou zjevně budoval po celý svůj život, i když se jako celek nedochovala, obsahovala zřejmě řadu zajímavých a cenných knih, které se staly součástí tematicky specializovaných sbírek v Evropě i v zámoří, popř. dodnes kolují

po antikvářských trzích. Jsou to např. knihy týkající se architektury (italská verze spisu L. B. Albertiho vydaná roku 1550 ve Florencii, anglický překlad obdobného pojednání G. B. Vignoly v londýnském ilustrovaném vydání z poloviny 17. století aj.), ale i díla jiná - např. exemplář anglické bible z r. 1613, která patřila Johnu Shakespeareovi, bratru slavného dramatika, londýnský tisk díla týkající se hornictví na území britských ostrovů z pera Johna Pettuse, královského správce dolů, vydaný v r. 1670 apod.

Všechny známé knihy z Redgravovy soukromé sbírky nesou stopy erudované sběratelské vášně svého majitele – rukopisná exlibris, obsažné akcesní a bibliografické poznámky a od poloviny devadesátých let 19. století pak i jeho osobité tištěné exlibris. Tato knižní značka, kterou majitel zjevně užíval v druhé polovině svého života, je datována rokem 1894, kdy bylo Redgravovi padesát let a kdy si jako zralý muž plně uvědomoval pomíjivost života a lidského osudu na jedné straně a význam lidského poznání jako hodnoty trvalé a nadčasové, zprostředkované knihami, na straně druhé.

Dřevorytové exlibris o velikosti 102 x 70 mm představuje staršího muže sedícího za stolem a čtoucího knihu – nepochybně samotného majitele, který je v levém dolním rohu znázorněn jako malý chlapec s knihou v ruce. V horní části je nápis „Ex libris“, v dolní pak jméno majitele „Gilbert R. Redgrave“. Datum „1894“ spolu se šifrou „A° J.“ je umístěno v levém dolním rohu. V pozadí, před regálem plným knih, stojí jako symbolické memento mori Smrt s kosou v ruce. Je zajímavé, že celkově nepůsobí scéna nějakým úzkostným či morbidním dojmem, naopak, celý výjev vyzařuje jistou vyrovnanou a poklidnou atmosféru, která je umocněna pohledem z okna na vycházející slunce.

Pro historiky českého exlibris může být toto anglické zpracování symboliky života a smrti zajímavé jednak z hlediska tematického – jako srovnávací materiál pro řadu českých dobových podobně pojatých knižních značek (srov. exlibris Jiřího Karáska ze Lvovic, Václava Tilleho, Emmy Destinnové aj.), případně i z hlediska výtvarného. Není jisté, zda Redgrave užíval stále stejného exlibris, nebo jeho variant, či zda své knihy označoval i jiným exlibris. Dostupná odborná literatura je v tomto ohledu na informace značně skoupá; omezuje se na to, že přítomnost exlibris pouze konstatuje – nikde však nepřináší jeho bližší popis nebo jeho obrazovou reprodukci. A to je také jeden z důvodů, proč jsem chtěla na toto anglické dekadentně laděné exlibris z konce 19. století upozornit.

Jaroslava Kašparová

PhDr. Jaroslava Kašparová pracovala v oddělení rukopisů a starých tisků v Národní knihovně v Praze. Byla badatelkou v oblasti knižní kultury 16. až 17. století se zaměřením na románské jazyky a dějiny čtenářské recepce. V současné době se zabývá ve firmě AiP Beroun šetrnou digitalizací starých a vzácných tisků.

EXLIBRIS OLDŘICHA SUCHORADSKÉHO

Oldřich Suchoradský se narodil 11. října 1917 v Unhošti u Kladna. Rodina se záhy odstěhovala do Hradce Králové, kde se je ho otec stal ředitelem rodinné školy v Pospíšilově ulici. Školy absolvoval v Hradci Králové a po maturitě studoval kreslení a deskriptivní geometrii na ČVUT v Praze. V době studia ho velmi ovlivnil prof. Cyril Bouda, se kterým pak udržoval přátelské styky. Listopadové události v roce 1939 a následné uzavření českých vysokých škol mu neumožnily složení poslední státní zkoušky. Během války vystřídal několik zaměstnání (dělal návrhy pro dekorativní okna) a delší dobu pracoval na rozšíření elektrické sítě na Hradecku a Jičínsku. Po skončení války dokončil studia již v roce 1945. Nastoupil do Učitelského ústavu v Hradci Králové a v průběhu školských reorganizací učil na Střední pedagogické škole, Pedagogickém institutu a posléze na Pedagogické fakultě v Hradci Králové. Učil deskriptivní geometrii a výtvarnou výchovu. Po skončení pedagogické činnosti se přestěhoval do Dvora Králové, kde 20. června 2000 zemřel.

Jindřich Suchoradský, X2

Výtvarná tvorba Oldřicha Suchoradského je omezena na léta válečná. V roce 1941 ilustroval knížku Zdeňky Valentové *Pan Puk* (vydal Edv. Fastr, Praha) a v roce 1943 knížku Karla Hlavy *Zábavy našich dětí* (E. Kosnar, Plzeň). Zřejmě při svém pobytu na Jičínsku se seznámil s lidmi sdruženými kolem hořické tiskárny Františka Erberta. Podle tradovaných informací zde vytvořil deset dřevorytů rozměrů 153x105 mm jako ilustrace pro připravované vydání Máchova *Máje*. K vydání však zřejmě vlivem válečných událostí nedošlo a ilustrace doplněné textem byly vytištěny jako exlibris spoluvydavatelů Erbertových bibliofilských tisků (po dvou kusech pro Emila Beneše, Františka Erberta, Jana Hakla, prof. Josefa Jiříčku a Josefa Říhu). Tento soubor deseti exlibris věnoval minimálně jednomu z vlastníků kolorovaný. Mimo tato exlibris jsou známy čtyři lístky pro Ing. Otakara Hradečného. Po ukončení studií a během své pedagogické činnosti ukončil veřejnou výtvarnou činnost a ve stáří vzpomínal na svoji tvorbu exlibris jako na hříchy mládí. Dřevorytové destičky dlouho uschoval, ale stěhování a vytopení suterénní komory při povodni ve Dvoře Králové znamenalo jejich definitivní konec. Není zcela vyloučeno, že vytvořil ještě některá další exlibris.

Tomáš Flora

DUŠAN URBANÍK – NÁŠ NOVÝ ČLEN

Členem našeho Spolku se stal výtvarník Dušan Urbaník (*25. 1. 1958 v Opavě). Exlibris tvoří od roku 1979 a již od počátku zaujal svými poeticky laděnými motivy. Používá obvykle kombinovanou techniku (lept + suchou jehlu + mezzotintu), ale rovněž linoryt a počítačovou grafiku. V roce 2004 vyšel v Opavě soupis jeho exlibris z let 1979 až 2003 s mnoha reprodukcemi, který popisuje 75 exlibris. V úvodu soupisu píše paní dr. Zdenka Pfefferová:

„Exlibris, která vytvářel Dušan Urbaník pro své přátele v uplynulém čtvrtstoletí, prozrazují mnohé o jejich autorovi. Je v nich zachyceno celé jeho všeobjímající lidství, vědomí vzácných přátelských vztahů, vzepjatá touha po lásce, po štěstí, vzájemném porozumění, radost z nejušednějších věcí i okamžiků, pro něž musí člověk často ve svém nejintimnějším soukromí zdolat překážky rovnocenné horským velikánům.

Ráda se vydávám po cestách, které Dušan Urbaník ve své grafice zachycuje, jsou plné fantazie a určeny vždy dvěma bytostem. Ráda si na nich povídám s těmi, kdo se ke mně přidávají, jdu zvolna, nespíchám, naslouchám příběhům, které se vinou jako pramínky říček, také nespěchají, s pokorou vlastní čisté vodě mapují život důvěrně známý.“

Adresa umělce: Dušan Urbaník, Nerudova
32, 746 01 Opava.

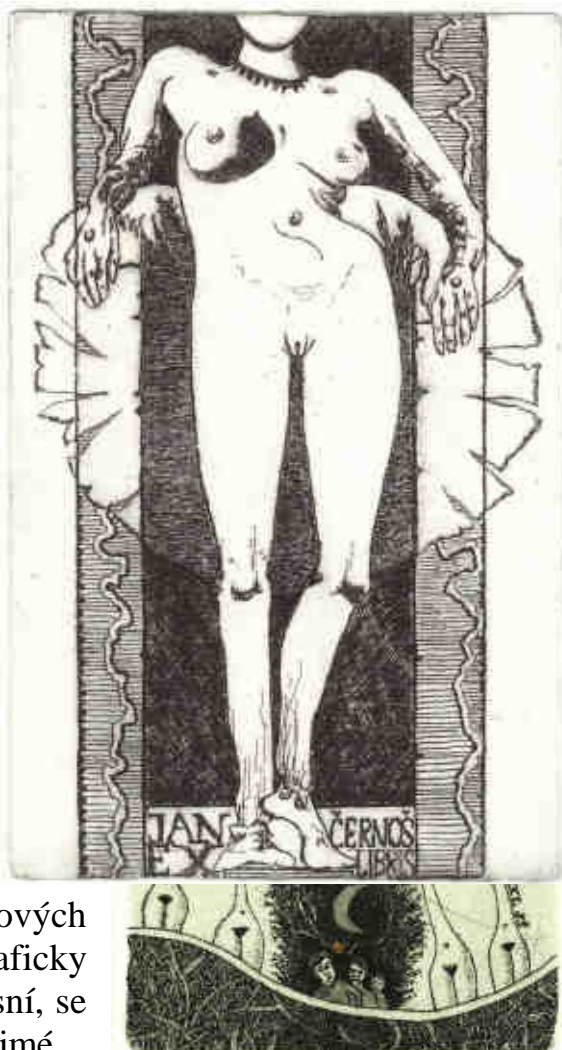
Lgh

MLADÝ GRAFIK JAN ČERNOŠ

Na pomyslnou startovní čáru pro grafiky – tvůrce exlibris se na setkání v Pardubicích postavil nový mladý autor Jan Černoš (1982), čerstvý absolvent Pedagogické fakulty v Hradci Králové. Zájem o grafiku a exlibris mu naočkoval jeho učitel, nám sběratelům dobře známý autor i sběratel exlibris, Mgr. Lubomír Netušil. Jan Černoš měl na stole vyloženo několik svých zajímavých exlibris. Na první pohled mě na nich zaujalo zralé grafické zpracování a stylizované secesní písmo.

Měl jsem také možnost vidět jeho cyklus deseti velkých grafických hlubotiskových listů na téma Sofoklovy Antigony. Graficky suverénně provedené listy jsou přirozeně secesní, se silným nádechem dekadence. Je však zcela zřejmé,

že se autor do tohoto projevu nenutí, ale že je mu *Dušan Urbaník, C3+C7, 2005*

přirozený. Pečlivé provedení listů a použité grafické techniky prozrazují jeho zručnost a trpělivost při práci s grafickou deskou a cyklus deseti listů nám zase říká, že literární námět dovede zpracovat a vytěžit.

Autor se věnuje technice barevné perokresby, rytiny do papíru a v grafice především tisku z hloubky (lept, suchá jehla, mezzotinta, akvatinta, rytina). Jeho hlavními inspiračními zdroji jsou ženy ve všech proměnách a relacích, poezie, secesní umění, religiózní témata, antika a středověká mystika. Nejčastěji je inspirován literárními díly, většina jím vytvořených grafik koresponduje s konkrétními díly umělecké literatury.

Od roku 2003 je členem SSPE. Exlibris zatím udělal jen několik (10 kusů), ale jsou zajímavá svým secesním projevem a již snadno poznatelným autorským rukopisem. I v námětech exlibris a novoročenek se projevuje jeho láska k literatuře, a to přece k exlibris nerozlučně patří. Jeho práce jsme už viděli na hradecké výstavě Žeň českého a slovenského exlibris za rok 2004. Zúčastnil se i několika exlibristických soutěží, kde se už dvakrát dostal mezi autory nominované na ocenění. Jan Černoš se mi pochlubil, že má už svůj vlastní grafický lis, a tak se můžeme těšit, že ho bude hojně využívat i pro tvorbu exlibris a že najde své příznivce v naší sběratelské obci.

Adresa umělce: Jan Černoš, Lánov 151, 543 41 Lánov.

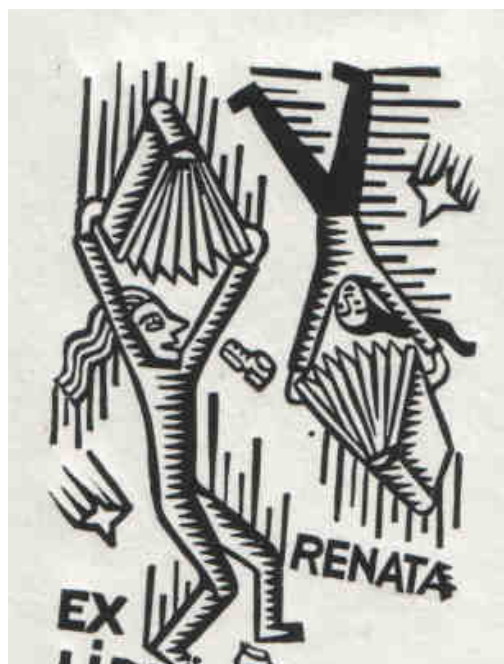
Zdeněk Řehák

CHRUDOŠ VALOUŠEK - TVŮRCE EXLIBRIS

Tento článek musím zahájit omluvou. Je pro mě, pro sběratele humoru na exlibris, opravdu velkou ostudou, že vám Chrudoše Valouška představuji až dnes. Ten měl být bezesporu prezentován již v prvních odstavcích článku Humor na exlibris, otištěném ve Sborníku 2006, který vyšel vloni při příležitosti Sjezdu SSPE v Uherském Hradišti.

Chrudoš Valoušek by neměl být neznámý mezi sběrateli exlibris. S jeho exlibris jsme se setkali na výstavách Žeň českého a slovenského exlibris v Hradci Králové za roky 1998, 2003 a 2006. Pokud jste tyto výstavy neviděli nebo nemáte jejich katalogy, tak otevřete katalog IX. Trienále exlibris v Chrudimi z roku 1999 a podívejte se, kdo dostal zvláštní ocenění poroty za osobitý přístup k tvorbě exlibris. Ano, je to Chrudoš Valoušek. Autor je také zastoupen v katalogu X. Trienále exlibris v Chrudimi v roce 2002 a v roce 2005, na XI. Trienále, byl opět oceněn Čestným uznáním poroty.

Chrudoš Valoušek se narodil v Olomouci roku 1960. Absolvoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Uherském

Chrudoš Valoušek, X3, 2007

Jan Černoš, C3, 2005

Hradišti a studia dovršil na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze u profesorů Fojtíka a Vacka. Jeho dominantní grafickou technikou je linoryt, ale mimo grafickou tvorbu se věnuje rovněž sochařství. Své barevné linoryty prezentoval také

na pražských výstavách Grafika roku, kde v roce 1998 a v roce 1999 byly jeho práce oceněny. V roce 2004 byl také účastníkem Symposia barevného linorytu, které pořádala Galerie Klatovy/Klenová. Jeho ilustrace provedené barevnými linoryty pro dětskou knihu autorky Renaty Ballingerové O zlaté mrkvi byly oceněny prvním místem v soutěži Nejkrásnější česká kniha roku 2003.

Exlibrisovou tvorbou se zabývá občas. Je to pro něj jakési upuštění přebytečné energie, takové úsměvné odreagování od reality, často jde spíše o úšklebek. Přesto počet jím vytvořených exlibris již překročil stovku. K tématům exlibris přistupuje s vědoucím nadhledem a jeho vyjádření situací je podřízené logice grotesky. Jeho velké i malé formáty mají dynamiku a rychlost, která je fenoménem 21. století. Autor si vždy zcela suverénně pohrává s postavami – prostředím už ho tolik nezajímá. Jeho figury mají přirozenou grotesknost a jsou ozdobou šachovnice jeho fantazie, po které je posouvá sarkastickými tahy.

Oblíbeným námětem jeho exlibris jsou čtenáři v různých, nejčastěji groteskních situacích, písmo bývá funkčně zapojené do obrazu a vůbec nejčastěji se vyskytují kočky v nejrůznějších situacích a podobách. Exlibris Chrudoše Valouška jsou dosud téměř pokaždé zhotovena pro osoby autorovi blízké, jeho přátele, rodinu a jeho psa (jak sám uvádí) – my sběratelé exlibris ho teprve začínáme objevovat a soudím, že by mu měli přijít na chuť ti, kteří mají rádi techniku linorytu a rádi se podívají na svět kolem sebe šibalským okem Tyla Enšpíglá.

Adresa umělce: Chrudoš Valoušek, Šumavská 28, 120 00 Praha 2 – Vinohrady.

Zdeněk Řehák

ARCHIVACE V ODDĚLENÍ KNIŽNÍ KULTURY KNIHOVNY NÁRODNÍHO MUZEA V PRAZE

Protože téměř všichni, kteří tento časopis pročítáte, máte svou sbírku a jste tím pádem také kurátory, rozhodla jsem se provést jakousi sumarizaci toho, co se v Oddělení knižní kultury Knihovny Národního muzea v Praze od roku 2003 událo a děje, na jaké problémy jsme narazili, např. při přechodu na elektronické zpracování sbírek, při využívání moderních technologií, při ochraně sbírkových předmětů a jak jsme si s nimi poradili, případně neporadili. Doufám, že informace, které zde naleznete, vám budou ku pomoci ve vaší práci a zálibě nebo si alespoň dobře počtete. Mám v úmyslu se postupně zaměřit na jednotlivé oblasti a sepsat jakési „minisondáže“ do života muzejníka.

Kulový blesk v Oddělení knižní kultury aneb ochranné obaly

Dvojměrné sbírkové předměty – exlibris, ilustrace, grafika, archiválie – jsou v našem oddělení ukládány, pokud lze, jednotlivě do obálek a obálky přibližně po 100 kusech do archivních krabic a krabice zase do skříní. Nic překvapivého. V pos-

ledních třech letech jsme se ale museli vypořádat s problémem rozpadávání obálek, do kterých byly sbírky od 70. let 20. století ukládány. Kvůli vysokému obsahu dřevité hmoty, tj. kyselosti, se začínaly lámat a drolit při jakékoliv manipulaci, nehledě na negativní vlivy na samotné sbírkové předměty, které působením kyselého prostředí také křehnou. Nejohroženější jsou archivní dokumenty ve sbírce nakladatelské korespondence. Řešení problému vhodného uložení sbírkových předmětů bylo a je pro nás prioritou.

Téměř rok trvalo naše pátrání, konzultace v nejrůznějších institucích a zkoušení, než jsme objevili archivní obálky a krabice, které nám vyhovují svým poměrem kvalita – cena – design. (Na vyžádání mohu poskytnout kontakty.) Pro většinu sbírek jsme pořídili papírové složky různých velikostí s nastavitelnými chlopněmi z mate-riálu s tzv. alkalickou rezervou. To znamená, že papír přijme z okolí i předmětu určitou dávku kyselosti a vlastně se stane neutrálním, a tím pádem i neškodným pro sbírkový předmět. Krabice jsou také vyrobeny z lepenky s alkalickou rezervou. Jak obálky, tak krabice umožňují lehkou manipulaci bez rizika poškození předmětu při vyjímání z obálky a poranění rukou při vyjímání obálek z krabice. Na krabice nalepujeme speciální průhledné samolepicí „kapsičky“ – lepidlo je neutrální - a do nich vkládáme lístek s popisem obsahu krabice. Ideální by bylo, kdyby se předměty před uložením do nových obalů odkyselily, ale protože je to proces náročný, využívá se jen pro nejcennější sbírkové předměty. Pro fotoarchiv jsme pořídili obálky neutrální, neboť alkalické prostředí by fotografie zničilo. Existují také speciální obálky na grafické listy – jsou to obálky s vyztuženými hranami, takže nedochází k nepatřičnému tlaku

na grafický list a vystupující struktura není vahou ostatních grafik ničena. Tyto obálky jsou však pro nás nedostupné kvůli své vyšší ceně, ale bylo by vhodné je užívat alespoň pro nejcennější předměty. Problémem, který zbývá vyřešit, jsou dřevěné skříně, do kterých jsou krabice ukládány, protože dřevěné police jsou velkým zdrojem kyselosti. Doufáme, že se vše podaří dořešit s novým depozitářem při celkové rekonstrukci Národního muzea.

A co ten kulový blesk? Podle známého filmu jsme nazvali i naši pracovní akci. Loňského roku se nám podařilo konečně přes dotační program ministerstva kultury ISO získat dostatečné finance na nákup vytoužených nekyselých obálek a krabic. Umožnilo nám to pořídit nové ochranné obaly pro téměř celou zpracovanou část našich sbírek. Nastala fáze přesunu ohromného množství materiálu z „kyselého do nekyselého“. Po dva letní měsíce jsme nedělali nic jiného, než měnili krabice a likvidovali krabice staré – to všechno na omezeném prostoru naší kanceláře. Jen pro představu, jedna krabice se sbírkovými předměty váží zhruba 2–3 kilogramy, spolu s kolegy jsme jich vyměnili na 600. Každý ať si spočítá, kolik jsme toho přenosili a také vypočítali. Poté byly na řadě obálky. Část se jich podařilo vyměnit s pomocí praktikantů, ale velká část nás teprve čeká. Výměna obálek nyní probíhá postupně při povinných revizích, tj. asi 6000 sbírkových předmětů ročně. Dále, podle toho, jak se nám podaří získávat finanční prostředky, bude pokračovat i výměna krabic, protože nezpracované části fondů jsou stále uloženy v nevhodných obalech.

Řešení problému vhodného uložení velkých formátů ilustrací a plakátů a také hmotných památek je před námi. Nejobtížnější je vyřešit ukládání plakátů, a to jak finančně, tak prostorově. Část sbírky plakátů je uložena ve výkresových skříních, ale dvě třetiny jsou volně položeny na manipulačním stole, protože je prostě nemáme „kam dát“. Třicet šest nejpoškozenějších plakátů postupně ve spolupráci s profesorkou Vanišovou a jejími studenty restaurátorství a konzervátorství ze Střední průmyslové školy grafické Hellichova restaurujeme. Všechny plakáty chceme postupně umístit alespoň do speciálních ochranných fólií, které zamezí přístupu prachu a sníží riziko poškození při manipulaci. Způsob uložení plakátů v nových depozitářích – zda do výkresových skříní nebo zavěšovat na mřížku či jinak – musíme ještě promyslet. Rolování křehký materiál nenávratně poškozuje, a proto nepřipadá v úvahu. Velké formáty ilustrací jsou také postupně ukládány do speciálních ochranných sloh – desek - z nekyselého lepenky a prokládány archy

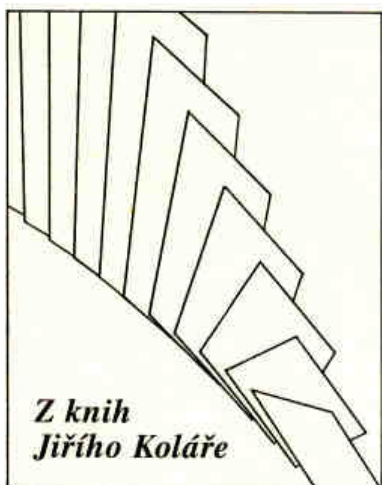
nekyselého papíru. Díky soukromému donátorovi budou letos již dvě třetiny velkoformátových ilustrací uloženy tak, jak mají být. A za to mu děkujeme.

Martina
Kvapilová, Oddělení
knižní kultury, Knihovna
NM.

martina_kvapilova
@nm.cz

CENA VLADIMÍRA BOUDNÍKA

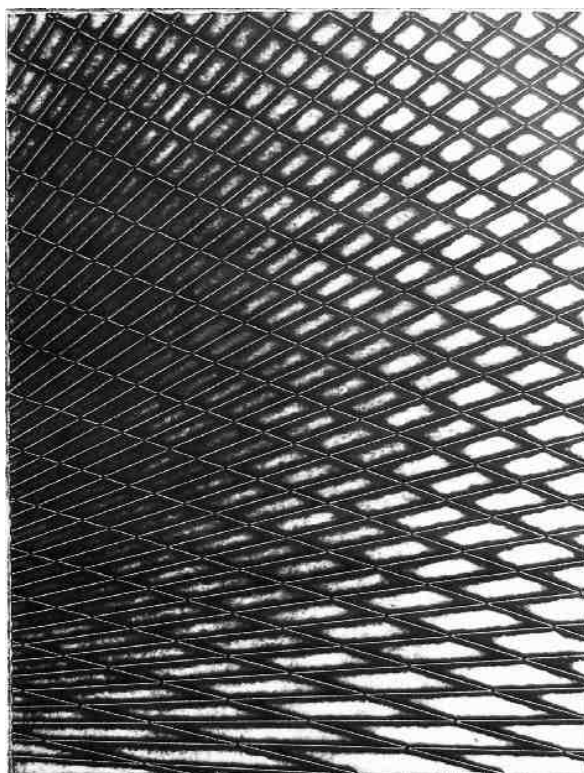
Od roku 2003 jsme v KZ začali upozorňovat na laureáty Ceny Vladimíra Boudníka. Cena byla založena v roce 1995 a je udělována “žijícímu českému umělci za významný tvůrčí přínos v oblasti umělecké grafiky”. Cenu uděluje hlavní město Praha a je vyhlášována vlastní komisí současně s výsledky soutěže Grafika roku, jejímž

pořadatelem je již dlouhou dobu občanské sdružení Inter-Kontakt-Grafik a poprvé se konala již v roce 1994. Cena Vladimíra Boudníka byla udělena až o rok později, a tak je její číslování oproti “Grafice”o rok opožděno. Pro připomenutí ji získali již: Ladislav Čepelák (1995), Dalibor Chatrný (1996), Alena Kučerová (1997), Eduard Ovčáček (1998), Jan Kubíček (1999), Jan Měřička (2000), Květa Pacovská (2001), Michal Cihlář (2002 - KZ 1/2003, s. 9), Marie Blabolilová (2003 - KZ 3/2004, s. 54), Jiří Anderle (2004 - KZ2/2005, s. 45-46) a Jaroslava Severová (2005) (KZ1/2006, s. 21-22).

Toto prestižní ocenění získala **Jaroslava Severová** (1942) “Z a osobitý a nepřehlédnutelný podíl na rozvoji soudobé české grafiky. Přispívá k němu nejen vlastní kultivovanou tvorbou, ale i podnětnými pedagogickými aktivitami”. Její rozměrné grafiky získané počítačovou technikou se zjevně mýjely s oblastí našeho zájmu. Podle jednoho katalogového vyjádření vznikají tato díla (obecně) často nahodile kombinováním různých barevných a tvarových struktur, až se náhle objeví varianta, která na autora zapůsobí. Tu autor uchopí a to je pak jeho “intuitivní” vklad.

Za rok 2006, byla to již 12. Cena Vladimíra Boudníka, se stal jejím laureátem **Lubomír Přibyl** (1937). Jeho přesně strukturované černobílé či temně jednobarevné grafiky bývají označovány jako “materiálové”, s uvedením v závorce, jakéhože materiálu bylo použito. V poslední době to bývá hlavně “provaz”. Vzhledem k tomu,

Lubomír Přibyl

že nejsme “kunsthistorici”, nesnažme se povinně rozhojňovat popis jeho práce o novou variantu. Dobře vše totiž vystihl Arsén Pohribný u jeho osoby v katalogu vydaném

ke stockholmské výstavě Klubu Konkretistů (2000). *“Pracuje především s provazy, které systematicky vypíná do přísně geometrických kompozic, do přesně vymezených uzlových bodů, určených někdy za použití počítače. (Systém nárůstových matematických intervalů.) Práce evokují iluzivní, nejednoznačné prostory, zakřivené nebo zalomené plochy a polyvalentní tvary. Vychází z přesvědčení, že matematika není jen záležitostí čísel, ale též tvarů, tvaroslovím - morfoformatikou.”* A dodejme z pera Jiřího Machalického (v katalogu k pražské výstavě 1995), že: *„Lubomír Příbyl nevychází z toho, co vidíme, ale ze zákonitostí, podle nichž je skutečnost utvářena. Významově souvisí s fyzikálními danostmi,*

s vlastnostmi hmoty, se silami ovládajícími vesmír”. Jsou to přesně vystižené pravdy.

A nakonec překvapení. Lubomír Příbyl vytvořil asi deset exlibris, ale nejen jako “hříchy” mládí. Poslední, pro Jiřího Koláře, v roce 2003! Toto exlibris se vrací k původ-nímu poslání knižních značek. Paní Kolářová je nechala upravit do podoby samolepicích lístků, a tak bude zdobit Kolářovu knižní pozůstalost.

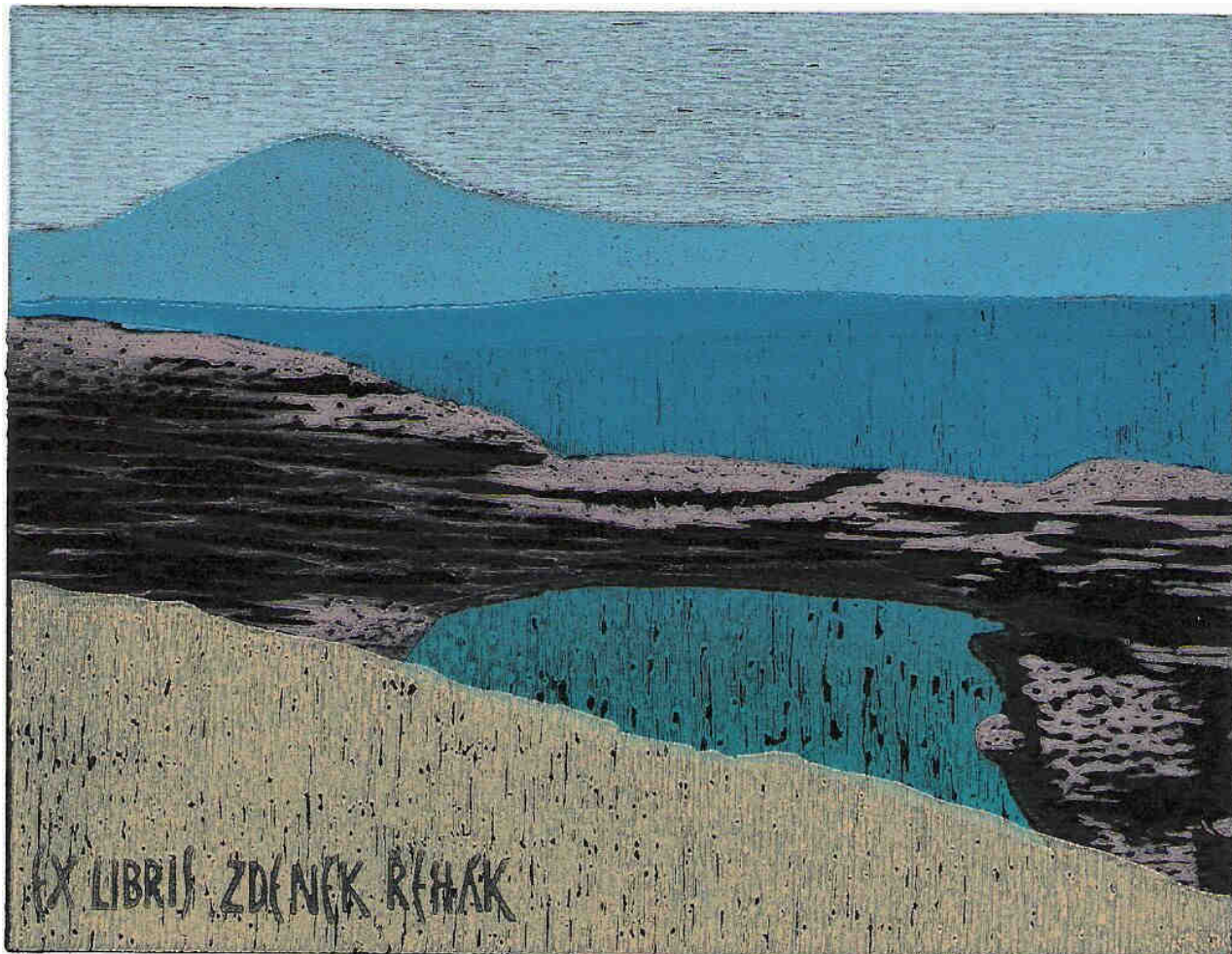
Josef Chalupský

MARTIN MANOJLÍN PODRUHÉ DOBYL SINT NIKLAAS

Martin Manojlín, vyzbrojený svou invencí, svým uměním, svou řemeslnou zručností a dále už jen několika rydly, papírem, barvami a tiskařským lisem, již podruhé přesvědčil porotu nejznámější a nejuznávanější exlibristické soutěže o tom, že právě on, český autor, je nejlepší mezi autory exlibris, pracujícími v technice tisku z výšky.

Na plakátě i na obálkách oficiálních tiskovin letošního, již 16. bienále mezinárodní exlibristické soutěže v Sint Niklaas bylo reprodukováno vítězné exlibris Martina Manojlína s motivem nám známé Pravčické brány. Tématem bienále v roce 2007 je totiž Krása a síla přírody.

Ve výsledcích soutěže se dočteme (ve volném překladu), že Martin Manojlín, zkušený matador mezinárodních soutěží exlibris, zaslouženě získal Cenu města Sint Niklaas. Ve zdůvodnění se píše, že autor vytvořil nádherný dřevořez v osmibarevném tisku, zobrazující kopcovitou krajinu s kamennou bránou v oblasti Děčína, kterou vytvořila příroda.

Další dvě Ceny města Sint Niklaas obdrželi za tisk z hloubky bulharský grafik Todor Ovcharov Genkov a za počítačovou grafiku dvacetiletý turecký student Seval Özcelik. Cenu Lea Winkelera obdržel německý grafik Erhard Beitz a Cenu Graphia argentinská grafička Elena Alejandra Davicino. Běloruský grafik Roman Nikolajevič získal Cenu studentského kruhu.

Připomeňme si, že Martin Manojlín zvítězil v Sint Niklaas letos podruhé. V roce 2001 zvítězil v soutěži s tématem Balonové létání a nyní opět přesvědčil porotu, že jeho pojetí tématu je nejlepší a jeho grafické provedení mistrovské. A je to pro mě opravdu milá shoda okolností, že obě vítězná exlibris vytvořil Martin Manojlín s mým jménem.

Pořadatelé soutěže vyhodnocují v katalogu výstavy trendy v tvorbě exlibris, které v soutěžích pozorují. Výsledky jsou zajímavé i pro nás, sběratele, a proto je ve zkratce uvádím:

1. Počet zúčastněných autorů a exlibris se snižuje, ale kvalita zůstává. To lze vysvětlit celkovým velkým počtem soutěží. Za povzbuzující považují to, že se soutěžící zúčastňují opakovaně v dalších ročních soutěžích, a to, že se začíná objevovat také nová generace grafiků.

2. Počítačová grafika se stává nejpoužívanější technikou, když letos bylo touto technikou vytvořeno 39% soutěžních exlibris.

3. Hlásí se účastníci s dalších zemí, např. ze zemí v Jižní Americe. Letos se soutěže zúčastnili výtvarníci ze čtyřiceti zemí.

4. Školy a vzdělávací instituce povzbuzují studenty k účasti v soutěžích.

5. Letošní soutěže se zúčastnilo 357 výtvarníků ze 40 zemí, kteří do soutěže přihlásili 836 exlibris. Z České republiky jich bylo dvanáct.

Připomeňme ještě, že Martin Manojlín zabodoval také ve 2. mezinárodní soutěži exlibris v turecké Ankaře, kde byl oceněn zvláštní cenou Selcuk univerzity.

Doufáme, že Martin Manojlín zůstane stále tím přemýšlivým, pracovitým grafikem, zaujatým svou tvorbou, jenž hledá a nachází krásu, kterou ukládá do svých grafických listů a exlibris. Přejeme mu, aby zaujal svými pracemi porotce i v dalších soutěžích, ale aby také zaujal a potěšil nás – sběratele exlibris.

Zdeněk Řehák

TŘETÍ SETKÁNÍ SBĚRATELŮ V PARDUBICÍCH

Pardubičtí sběratelé připravili letos již třetí setkání (pořádají je vždy v lichém roce) sběratelů a přátel exlibris na sobotu 19. května 2007. Protože se rád setkávám s přáteli-sběrateli a moje chalupa není od Pardubic tak daleko, vypravil jsem se tam již potřetí. Setkání bylo milé, příjemné a přehledné (36 přítomných). Každý z účastníků za vstupní poplatek obdržel pěkný grafický list se zátiším od Aleny Antonové

a ještě jeden list od Martina Manojlína, který přivezl náklad svého listu a věnoval ho účastníkům setkání jako sponzorský dar. Setkal jsem se tady s řadou přátel, s několika výtvarníky a také jsem si přivezl domů několik zajímavých přírůstků do své sbírky. Aukce, kterou připravil na žádost pořadatelů výbor spolku a provedli ji Zdeněk Řehák s paní Miroslavou Weisovou, proběhla úspěšně a prodalo se téměř všechno.

O některé lístky se strhl opravdu lýtý boj. Po aukci jsem se rozloučil a odjížděl spokojený a s pocitem, že jsem se setkal s přáteli stejného zájmu a strávil příjemný den.

Slavomír Solař

ANTONÍN PRŠALA OSMDESÁTILETÝ

Dne 27. 5. 2007 se v plné tvůrčí činnosti dožil osmdesáti let náš člen, výtvarník a sběratel, Antonín Pršala z Liberce.

O dva dny dříve se konala vernisáž výstavy Krajina domova, pořádané k tomuto jubileu ve výstavní síni Boženy Němcové na náměstí Českých bratří 35/2

v Liberci. Vystaveny zde byly jubilentovy kresby s krajinářskými náměty, provedené barevnými křídami. Výstava určitě potěšila nejen ty z nás, co rádi chodíme do přírody a milujeme okolí Liberce a Český ráj (tedy místa zachycená na vystavených kresbách), ale každého, kdo umí ocenit kreslířské umění.

Na výstavě bylo k nahlédnutí i album s grafickými listy autora. Byly to linoryty, většinou s krajinářskými náměty. Připomeňme, že Antonín Pršala vytvořil také asi čtyřicet exlibris a více než deset novoročenek v technice linorytu. Pravidelně se zúčastňuje domácích přehlídek (Chrudim, Hradec Králové) a příležitostně i zahraničních soutěží. Zvláštní uznání si zaslouží jeho novoročenky, které každoročně mají sportovní námět. Jde o ojedinělý cyklus v jinak na sport chudé české grafice.

Ladislav Dvořák, Velké Hamry

BIENÁLE DROBNÉ GRAFIKY V RUMUNSKÉ KLUŽI

Díky laskavosti pana Ovidiu Petca se nám dostávají do ruky katalogy v titulu uvedeného bienále. Vycházejí opožděně, ale přece.

Song T'i- Sin

Bienále bylo založeno již v roce 1997, takže toto z roku 2005 je již páté. Jeho oficiální název zní: A 5-a Bienala Internațională de Grafică Mică, Cluj 2005. Hlavním pořadatelem je místní muzeum umění Muzeul de Artă Cluj-Napoca. Během doby si získalo velké renomé a zúčastňuje se jej vždy velké množství výtvarníků. A stále přibývají, jak lze srovnat s bienále předchozím, (viz KZ 2/2005, s. 43). Tentokrát to bylo 936 umělců z 52 zemí se 2367 pracemi. Přísná porota jich však vždy hodně vyřazuje pro nesplnění podmínek, takže vybraných potom zůstalo jen 450 umělců ze 49 zemí se 1018 díly.

Další počty se budou týkat tedy jen účastníků, kteří prošli dále a jejichž díla jsou uveřejněna v katalogu. Nejvíce umělců bylo z Japonska (48), teprve za nimi z Rumunska (45) a Polska (45).

Následují Argentinci (25) a po nich skupina vedená výtvarníky z České republiky (17), Kanady (15), Itálie (14), Turecka (14) a Thajska (12)! Slovensko je zastoupeno pěti. Jako příklad “exotů” mohou sloužit výtvarníci z Indie, Bangladéše, Libanonu, Izraele apod.

Od nás jsou v katalogu zařazeni (podle abecedy): Gennadij Alexandrov (EL), Alena Antonová, Jiří Brázda, Dobroslava Broďáková-Urbanová (EL), Jan Černoš, Pavel Hlavatý, Michaela Lesařová-Roubíčková (EL), Jiří Neuwirt, Jindřich Novák, Radomír Postl, Rea Šimlíková (EL), Vlastimil Sobota, Milada Těhníková, Dušan Urbaník, Kateřina Vítečková a Matouš Vondrák. V závorce je uvedeno, že jsou zastoupeni přímo exlibris.

První cenu získal Číňan Song T'i- Sin za soubor zajímavě pojatých zvířat. Šest prémie bylo pak rozděleno mezi tři umělce z Japonska (Kei Ito, Sakuta Tomijuki, Ajako Joší), dva výtvarníky z Polska (Józef Konopek, Katarzyna Winczek) a jednoho z USA (Francisco Sonto).

Zdá se však, že nad dalším pokračováním bienále v Kluži se smráká. Pořadatelům začíná scházet finanční podpora. A letos jsme skutečně zatím podmínky na další ročník neobdrželi!

Jch

BODIO LOMNAGO 2007

Měli jsme tu o něm nedávno článek (KZ 2/2006, s.47) a zamyslili se tehdy obecně nad nejasným osudem začínajících, ještě nezaběhnutých, soutěží. Italské Bodio Lomnago bude však zřejmě trvalka.

Loňského roku (s letošní uzávěrkou) totiž italští pořadatelé úspěšně vypsali již třetí pokračování své soutěže, a protože to bylo v roce 250. výročí narození Wolfganga Amadea Mozarta, zadali umělcům námět **Opera a melodram**. Soutěž oblesl úctyhodný počet výtvarníků, a to 222 z 35 zemí! Nejvíce jich bylo, přirozeně, z Itálie (58), dále z Argentin (24) a Ruska (19). My jsme byli, spolu s Ukrajinou, počtem účastníků hned za nimi (12). Od nás soutěž oblesli (podle abecedy): Gennadij Alexandrov z Lysé nad Labem, Pavel Hlavatý z Prahy, Dobroslava Kelsey Broďáková-Urbanová z Krnova, Martin

Valerio Mezzetti, X2

Manojlín z Děčína, Jaroslav Minář z Postřelmovy, Jiří Neuwirt z Ostravy, Dominika Schönová a Eva Šlachťová z Prahy a Zdeněk Veselý z Teplic. Do soutěže nebyly přijaty práce Hany Barčové z Hlučína, Vladimíra Hadomského z Mostu a Milady Těhníkové z Prahy pro nesplnění některých soutěžních podmínek.

První cenu získal Ital Valerio Mezzetti, druhou Němec Andreas Raub a třetí opět Ital, Sebastiano Italia. (Není to chyba, tak se jmenuje.) Uděleno bylo deset

čestných uznání. Jména našich umělců mezi takto poctěnými nejsou. V katalogu však najdeme ukázky od všech devíti jmenovaných. Představujeme vítězné exlibris.

Jch

DĚTSKÁ SOUTĚŽ V POLSKÝCH ŽARECH

Na rozdíl od slovenského Hlohovce (např. KZ 1/2006, s. 22 a 1/2007, s. 18) pořádá Městská knihovna v polských Žarech svoji soutěž jen jednou za dva roky, jako Bienále exlibris dětí a mládeže. Podle věku je soutěž vypsána ve čtyřech kategoriích: do 10 let, 11-15 let, 16-19 let a pro školy výtvarného zaměření. Získala si již jistou proslulost. V loňském roce, kdy bylo bienále počítáno již jako XI., se jí zúčastnilo 499 zájemců z deseti zemí. Samozřejmě nejvíce z Polska (247), ale hned za nimi 204 ze Slovenska! Co do počtu účastníků jsou hned za nimi Finové (14). Ostatní již jsou spočitatelní jen na prstech jedné ruky, včetně našich (3).

Přestože nám jména vítězů nic neřeknou, (ale kdo ví, jak to bude v budoucnosti?), uveďme si jména vítězů. Také si to přece zaslouží. V první kategorii zvítězila slovenská školačka Miriam Barutiaková (9 let) z Púchova, ve druhé ex-aequo Karolina Bodziny (14 let) z polské Vratislavi a Tomáš Chlebuš z Púchova (14 let), ve třetí Marián Fatura (19 let) z Kremnice a ze škol Gabriela Anna Giegel (18 let) z polského Bialystoku. Při naší menší účasti nepřekvapuje, že se žádné jméno soutěžícího od nás ani v dlouhých seznamech odměněných v jednotlivých kategoriích, ani mezi oceněnými čestnými diplomy nevyskytuje.

Jch

PŘEHLED ZAHRANIČNÍCH EXLIBRISTICKÝCH SOUTĚŽÍ ZA LÉTA 2005-2006

Přes jistý méně příznivý vývoj kultury ve světě a stále častější projevy spíše pakultury než kultury je potěšitelné, že stále existují nadšení pořadatelé exlibristických soutěží a tak jejich počet zůstává na obdobné úrovni jako v letech minulých (viz KZ 3/2005, s. 77), s patrným nárůstem v roce loňském. Soutěže jsou v jednotlivých letech srovnány podle dat jejich vyhlášení a potom podle jejich uzávěrek. Přecházejí tak často do roku následujícího a dochází ke zdánlivě nesprávnému datování. U společných soutěží pořádaných exlibristy z více zemí je uvedeno jako místo konání město uvedené na adrese, na kterou se díla posílala. V názvech soutěží je vynecháváno samozřejmě označení "mezinárodní". Námět je připsán, pokud byl pořadateli stanoven.

2005

FISAE - 2. soutěž pro exlibris zhotovená počítačovou technikou, Sint-Niklaas

Ruská - Moskva...co všechno se skrývá v tomto jménu, Moskva

Italská Cena Rema Palmiraniho pro exlibris vytvořená na jeho jméno

Slovenská X. soutěž pro dětské exlibris na námět Světové vynálezy, Hlohovec

Řecké I. trienále, Lefkas

Italská Cena Rema Palmiraniho s námětem Píseň písni, Soncino

Italská na téma části Očistec Dantovy Božské komedie, Ameglia

2006

Srbsko-turecko-německá soutěž na téma Chléb, Bělehrad

Polské XI. bienále exlibris dětí a mládeže, Žary

Čínská soutěž k výstavě na památku Lu Xuna, Šanghaj

Bulharská E/A Book, Ruse

Italská 3. soutěž na téma Opera a melodram, Bodio Lomnago

Polské XXI. trienále moderního exlibris, Malbork 2007

Turecká II. exlibristická soutěž, Ankara

Polská soutěž na počest Wincenta Poly (1807-1872), Gdaňsk

Slovinská 7. dětská soutěž na téma Jablko, Komenda

Italská opakující se soutěž Čarovný les s námětem Červená karkulka, Bosia

Francouzská soutěž na počest Louis Médarda (1768-1841), Lunel

Slovenská XI. soutěž pro dětská exlibris na námět Kouzelný svět knihy, Hlohovec

Belgické 16. bienále Sint-Niklaas 2007 na námět Krása a síla přírody, Sint-Niklaas

Polská VII. grafická soutěž, Gliwice

Jch

ZEMŘEL LADISLAV HOLBA

Dne 18. dubna 2007 vyhasl život pana Ladislava Holby (nar. 14. 3. 1932), bývalého člena našeho spolku. Tento výtvarník z Jablonce nad Nisou byl naším členem v letech 1996 až 2006

a řada z nás vlastní jeho lístky provedené v suché jehle. Jako výtvarník vyzkoušel ve svém životě různé výtvarné techniky i náměty. Lístky exlibris byly vlastně poslední kapitolou v jeho uměleckém snažení. A možná i jednou z posledních radostí, které mu jeho nelehký život dopřál. Nepatřil sice mezi zvláště vyhledávané autory, ale přátelství s několika sběrateli i atmosféry našich sjezdů a valných hromad mu jistě zpříjemnily život, který byl v poslední fázi poznamenán ztrátou milované manželky a četnými zdravotními potížemi.

Ladislav Dvořák, Liberec

PUBLIKACE

Haiman Petr: Slovník autorů a zhotovitelů mincí, medailí, plaket, vyznamenání a odznaků se vztahem k Čechám, Moravě, Slezsku a Slovensku (1505-2005)

Vydalo nakladatelství Libri, Praha 2006, 1000 výtisků, 584 stran.

Knihna našeho člena Ing. arch. Petra Haimanna, předsedy pobočky České numismatické společnosti v Brně, překvapí svým rozsahem a přesným

dokumentačním obsahem. Je výsledkem celoživotního shromažďování informací a jistě i důsledkem velkého sběratelského zaujetí autora.

Několik uváděných autorů má rovněž vztah k exlibris:

Jiří Harcuba (1928), sochař medailér a glyptik v Praze, vytvořil v roce 1998 plaketu Josefa Váchala o rozměrech 90x40 mm k 80. výročí vzniku SSPE, která je v knize reprodukována.

Milena Blašková (1962), medailérka, malířka, sochařka a grafička v Praze, je členkou SSPE a vytvořila několik exlibris.

Vladimír Havlic (1944-2004), malíř a grafik v Plzni, vytvořil několik desítek exlibris.

Karel Zeman (1949), grafik, medailér a ilustrátor v Praze, je nám známý svými ilustracemi bibliofilských tisků a jako tvůrce půvabných exlibris.

Klub přátel HOLLARU. Bulletin březen 2007

Po mnoha letech odmlky vydal Hollar pro členy Klubu přátel Hollaru bulletin o 24 stranách, zřejmě rovněž k chystaným oslavám 90. výročí založení Sdružení českých umělců grafiků Hollar v roce 1917. Oslavy vyvrcholí výstavou, která se bude konat ve dnech 3. 10. až 14. 11. 2007 v Clam-Gallasově paláci v Praze.

Bulletin obsahuje zajímavé články o zemřelých i žijících jubilantech – českých grafických umělcích – Václavu Hollarovi (1607-1677), Josefu Čapkovi (1887-1945), Josefu Ladovi (1887-1957), Václavu Bláhovi (1922), Janu Hladíkovi (1927) a Pavlu Roučkovi (1942).

Grafické techniky 5

Sdružení českých umělců grafiků HOLLAR uspořádalo v letošním roce 2007 poslední výstavu ze série výstav uměleckých grafických technik, která byla tentokrát věnována serigrafii a digitálnímu tisku. K výstavě byl opět vydán stručný katalog v barevné obálce 21x21 cm. Článek o serigrafii napsal Eduard Ovčáček a článek o digitálním tisku napsala Jaroslava Severová; 30 reprodukcí v textu a 12 barevných reprodukcí na obálce. Praha 2007. Touto brožurou se uzavírá série publikací Grafické techniky (viz KZ 3/2006, s. 89 a 90).

Josef Váchal: Šumava umírající a romantická

Vydala Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích ve spolupráci s Novou tiskárnou Pelhřimov, s. 155, 2007.

Jedná se o první samostatné knižní vydání Váchalova textu Šumava umírající a romantická. K vydání připravil a průvodní esej napsal Vladimír Musil. Cena 200,-Kč.

Josef Váchal. Sborník textů ze sympozia v Klatovech 27. – 28. října 2006

Vydala Galerie Klatovy/Klenová jako první svazek edice KLAS, editor Marcel Fišer, s. 184, 19 barevných obrázků, náklad 1300 ks, 2007.

Sborník obsahuje písemnou část příspěvků osmnácti autorů, které byly předneseny na sympoziu. Příspěvky se týkají různých časových úseků Váchalova života (I. světová válka, cesta na výstavu Pressy v Kolíně nad Rýnem, kniha Cesta Slovenskem s Calmetem), jeho názorů na náboženství, jeho přátel (Josef Portman, Jaroslav

Polívka, František Kašpar, Ladislav Stehlík, Věra Bouchnerová, Marie Bajarová) a jeho díla (Rudé periferie, knihvazačství, exlibris). Sborník je dalším přínosem k poznávání díla Josefa Váchala.

Lgh

ČASOPISY

Mitteilungen der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft, č. 1/2007

Úvodní článek H. R. Scheffera je věnován 80. výročí narození dr. Ottmara Premstallera. Oslava se konala přesně v den výročí narození jubilanta 3. února 2007 v Klášterním dvoře v Linci. V článku je připomenuta činnost dr. Premstallera pro ÖEG, kde je již 60 let členem, a jsou zde reprodukována exlibris, která sám vytvořil, a rovněž ta, která na jeho jméno vytvořili další umělci. Peter Rath popisuje ve svém článku exlibris určená pro dvorní dodavatele v Rakousku, včetně stručné historie těchto rodů. H. R. Scheffer připomíná publikace a činnost ÖEG před 100 lety, tj. v roce 1907. Hans-Joachim Kretz ve svém příspěvku prozrazuje, jak se stal sběratelem exlibris.

Setkání sběratelů exlibris se koná ve Steyru 14. – 16. září 2007.

Pořadatelkou je Mag. Eva Maria Wimmerová. e-mail: evi_wimmer@gmx.at.

Nordisk Exlibris Tidsskrift 2007/1

Gerald Aschenbach představuje grafičku a ilustrátorku Annettu Fritzschovou (1961), narozenou v Halle a působící ve Cvikově, která rovněž vytvořila několik exlibris. Klaus Rödel připomíná, že belgický výtvarník Emile Henri Tieleman (*1888 Löwen) vytvořil rovněž krásná secesní exlibris. Bulharský výtvarník Hristo Kerin (*1966 Pazardžik) je představen svojí tvorbou exlibris od roku 2000 do roku 2006 v převažující technice leptu.

Lgh

VÝSTAVY

Muzeum knihy, zámek dr. Radslava Kinského ve Žďáru nad Sázavou

2. 5. až 28. 10. 2007 Z ilustrační tvorby Jana Zrzavého – Poselství slova vtěleného do obrazu

Nová síň v Chrudimi

13. 6. až 26. 8. 2007 Jiří Brázda – Grafika

OZVĚNY Z MINULOSTI SSPE

Knižní značka, č. 3, ročník VIII, 15. 8. 1948

10. výborová schůze konala se 7. V. 1947 za přítomnosti 9 členů. P. Riedl podá zprávu o sbírce pí Swallowé. P. Bujárek vyzvedne u redaktora sborníku došlé příspěvky a předá je redaktoru KZ. Návrh p. Hlavy, aby spolek vydal průvodní listy pro výměnu, nebyl přijat. Bylo navrženo, aby byl pořízen seznam členů, kteří dluhují příspěvky a aby dlužníci byli upomínáni. Zpráva pokladníka vyzněla nepříjemně.

Konstatováno, že výstava exlibris S. V. U. Purkyně byla uspořádána bez součinnosti SSPE a že nás překvapila.

Klub přátel výtvarného umění v Moravské Třebové vás zve na IV. setkání sběratelů a přátel exlibris, které se koná v sobotu 1. září 2007 v konferenčním sále jídelny Hedva v Lanškrounské ulici.

Zahájení v 9.00 hodin – výměna exlibris, tombola a v 11.00 hodin aukce galerie LUKART.

V rámci oslav založení města budou mít účastníci možnost prohlédnout si zámek, radnici a muzeum.

KPVU Moravská Třebová

INHALT:

Artikel:

PhDr. Miroslav KUDRNA: Unsere diesjährigen Jubilare - Ersten Teil

Die kurzen Künstlerporträten der diesjährigen Jubilaren: Karel Demel, Petr Melan, Jan Kavan, Karel Beneš und Jiří Brázda.

Dipl. Ing. Jan LANGHAMMER, CSc. : Die Mitarbeit mit der Studien und Wissenschaftlichen Bibliothek von der Pilsner Kreis

Die Exlibrisausstellungen, die waren in der Bibliothek veranstalten, und die Publikationen, die waren herausgegeben. Beide mit Zusammenarbeit mit den Mitgliedern von SSPE aus Pilsen.

doc. PhDr. Slavomil VENCL, DrSc.: Milenko D. Gjurić

Kroatischer Maler und Grafiker Milenko D. Gjurić (*29. 6. 1894 in Zemun , †25. 1. 1945 in Zagreb) studierte an der Kunstakademie in Prag (prof. M. Švabinský) und nachdem war er der Professor an der Gewerbeschule in Zagreb. Außerdem war er tätig als Publizist und er hat sich auch der Ölgemälde, der Aquarellmalerei, der Radierung, der Lithografie und besonders dem Holzstich gewidmet. In den Jahren 1921 bis 1927 hat er auch Exlibris geschafft.

PhDr. Jaroslava KAŠPAROVÁ: Vita Brevis, Ars Longa

Zu einem interessanten englischen Exlibris aus dem Ende des 19. Jahrhundert, die ist in der Nationalbibliothek in Prag eingehalten.

Zwischen alten Drucken in der Nationalbibliothek ist auch die faksimilierte Ausgabe von zwei französischen Drucken aus der Hälfte der 16. Jahrhundert, die war in 19. Jahrhundert in Straßburg gedruckt. Der Inhaber von diesem Buch war englischer Ingenieur, Architekt, Kunsthistoriker und Bibliophil Gilbert Richard Redgrave (1844-1941).

Dipl. Ing. Tomáš FLORA: Die Exlibris von Oldřich Suchoradský

Professor Oldřich Suchoradský (1917-2000) hat 14 Exlibris geschaffen. Zehn Exlibris haben auf das Thema Mai, ein Gedicht von K. H. Mácha, entstanden.

Dipl. Ing. Jan LANGHAMMER, CSc. : Dušan Urbaník – unser neuen Mitglied

Dušan Urbaník ist bekannter und beliebter tschechischer Exlibrisgestalter.

Zdeněk ŘEHÁK: Der junge Grafiker Jan Černoš

Der bildende Künstler Jan Černoš absolvierte die Pädagogische Fakultät in Hradec Králové. Zurzeit hat er ungefähr 10 Exlibris geschaffen.

Zdeněk ŘEHÁK: Chrudoš Valoušek – Exlibris-Schöpfer

Chrudoš Valoušek (1960), der Absolvent von der Kunstgewerbehochschule in Prag, bildet die grotesken Exlibris.

Martina KVAPILOVÁ: Das Archivieren in der Buchkulture-Abteilung der Bibliothek von dem Nationalmuseum in Prag

Die Autorin stellt die neuen Verfahren des Archivierens der Grafiken und der Exlibris im Nationalmuseum in Prag.

doc. RNDr. Josef CHALUPSKÝ: Der Preis von Vladimír Boudník

In diesem Jahr hat diesen Preis Lubomír Přibyl gewonnen.

Zdeněk ŘEHÁK: Martin Manojlín hat zum zweiten Mal Sint Niklaas erworben

Martin Manojlín (1972) hat im diesem Jahr in der Kategorie Hochdruck in Sint Niklaas gesiegt.

Slavomír SOLAŘ: Die dritte Begegnung in der Stadt Pardubice

Mgr. Ladislav DVOŘÁK: Achtzigjähriger Antonín Pršala

Antonín Pršala (1927) hat die Zeichnungen und die Linoleumschnitten mit den Landschaftsmotiven in der Stadt Liberec ausgestellt.

doc. RNDr. Josef CHALUPSKÝ: Das Biennale für kleine Grafik in der rumänischen Stadt Kluš

doc. RNDr. Josef CHALUPSKÝ: Bodio Lomnago 2007

doc. RNDr. Josef CHALUPSKÝ: Der Kinder-Wettbewerb in der polnischen Stadt Żare

Der Nekrolog: Mgr. Ladislav DVOŘÁK: Ladislav Holba ist gestorben

Publikationen. Ausstellungen.

Aus dem Leben der Gesellschaft: Die Nachrichten aus dem SSPE Ausschuss. Die Echos von der Vergangenheit. Mitgliederbewegung.

Seznam příloh:

Soupisy exlibris: Eduard Milén, František Peterka – dodatek.

Nabídkový seznam grafik, publikací a soupisů exlibris..

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 2/2007 · Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,
Ke Kukačce 19, 312 00 Plzeň, langhammer.jan@o2active.cz.
Redakční rada: Ing. Milan Humplík, doc. RNDr. Josef Chalupský a Mgr. Martin Manojlín.

Jazyková korektura: René Keller.

Název časopisu a logo na poslední straně: akademický malíř Miroslav Houra.

Administrátor: Karel Fojt, Zdiměřická 8, 149 00 Praha 4.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze, P. O. BOX 645,
111 21 Praha 1, číslo účtu: 87951/0300.

SWIFT (BIC): CEKOCZPP. IBAN: CZ28 0300 0000 0000 0008 7951.

ISSN 1211- 3840 · Číslo registrace MK ČR E 11475 ·

Počítačová sazba, grafická úprava a zlom: Ing. Jiří Langhammer.

Tisk: Miroslav Kratochvíl, Radnice čp. 398. Náklad 600 výtisků.

Rozesílá Postservis Praha.

Webové stránky: www.natur.cuni.cz/el a www.exlibrisweb.cz/casopis.htm

Toto číslo vyšlo 30. 6. 2007. Redakční uzávěrka příštího vydání: 31. 8. 2007.